

TELEGRAFUL ROMAN.

Apere Marția, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru streinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47.

Correspondențele sânt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază.

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Sibiu, în 13 Novembre.

Un nou mijloc, o nouă procedură de maghiarizarea naționalităților se inaugurează din partea șovinistilor cu copii bieților slovaci din comitatele Trencsén și Neutra.

De poate cineva se ajute pe copii orfani și i dă mâna ca să-i îmbrace în timp de eamnă, înțelepcesce lucră și nimene nu va afla în procederea aceasta creștinească cuvinte de reprobă.

Numai cât aici nu e vorba de ajutor nici nu e vorba de îmbrăcăminte și hrană, ci e vorba de a lua copiii săraci din brațele mamelor, a-i transporta în Alföldul Ungariei, a-i adăposti la familii maghiare, ca se învețe limba maghiară și se devină maghiari cu trup și suflet, oameni, cari mai târziu să nu se mai poată înțelege cu mamele lor, cu frații lor și odată smulși din sinul familii se stingă din ei ori ce scânteii de a mai ținea la legăturile cu cei de un sânge cu ei, ba poate se devină chiar și dușmani neîmpăcați ai consângenilor lor, pentru-că notoric este, că omul aceea uresce mai mult ce a părăsit.

Pe noi, pe români procederea aceasta nu ne împacă și nu ne poate împăca nici odată. Nu este lege pe lume, care se poată sancționa o procedere de soiul acesta și tocmai în interesul bine priceput al păcii, în interesul cauzei maghiare, ne ridicăm vocea și desaprobam pe cei ce inițiază astfel de metode la noi în țeară. Ați o fac cu slovaci, mâne-poimâne au se o facă cu noi și apoi de ce să nu o spunem aceasta cu toată francheta la timpul seu ca se o scie cei ce au angajamente de soiul acesta, că aceasta procedere la noi nu poate întâmpina decât displăcere și nemulțămire.

Sub masca de caritate creștinească nu este er-tat să se facă cuceriri de soiul acesta, și barbar e modul acela de a te folosi de sărăcia și neputința cuiva pentru de a-l desbrăca de limba mamei lui, al înstrăina de frații sei și a oltoi în el alte simțeminte, alte datine și altă lege decât legea în care s'a botezat.

Aici se ni se ierte dacă pășim cu toată hotărîrea contra acestui nou atentat, ce se face la adresa naționalităților din Ungaria. Înmulțit elementul maghiar cu o sută două de indiviți nenorociți, el perde alte două sute de inimi din ale căror brațe s'a smuls copii transportați și în loc de iubire și atrage ură după sine.

Credem că lucrăm tocmai în interesul patriei, în interesul păcii când ne punem pe terenul legalității și combatem modul acesta de sporire al elementului maghiar.

Maghiarii nu au lipsă de a se înmulți pe calea aceasta, așa o dicem noi, ci au de a lucra numai cu tact la împăcarea și înfrățirea tuturor popoarelor și atunci fie-care individ va fi tot așa de bun cetățean al statului, fără ca idiomul limbei să poată face deosebire între unul și altul. Așa a fost în era corvinilor și Ungaria era mai mare, mai tare și mai fericită ca ați, când cestiunea limbei este pusă mai pe sus de omenia și vrednicia omului.

Ați în colorile românului se vede demonstrație contra statului, și românul atât e de conciliant, atât e de precaut și de răbduriu, încât ca neiubitor de vrajbă cum e, chiar și la un act cum e sântirea unei biserici, pe poarta pe sub care trece arhiepiscopul seu, evită a pune steaguri pentru de a preveni pe cei ce și-au făcut un isvor de câștig din meseria denunțărilor, și a nu le da ansă ca să ne prezenteze de un element turbulent și de disordine, și sub ori ce împregiuri avem să fim moderați și cu cumpăt.

I cam doare pe unii din frații maghiari cumpătul nostru, i doare chiar și pe unii de ai noștri, dar nu avem ce le face, nici la unii nici la alții. Numai cu cumpăt și cu tact vom combate răul și vom sfătui pe cei de o părere cu noi se o facă și ei tot asemenea, ear pe cei ce sunt mai cutezanți ca noi pe cei ce susțin, că „audaces fortuna iuvat“, nu-i vom urma nici pe terenul bisericesc, nici pe cel politic.

Revista politică.

Duminecă și-a ținut delegațiunea austriacă ședința de încheiere. De interes politic din acea ședință este vorbirea presidentului dl Revertera, în care vorbire, asemenea tuturor celor ce s'au rostit în timpul din urmă, din partea bărbaților cunoscători ai constelațiunii politice, se indică mai întâi tendințele de pace ale monarhiei noastre, și se sporează că și din afară se va urma asemenea.

Sciri îngrijitoare despre boala prințului de coroană german de present nu se mai aud, și bătrânul împărat Wilhelm poate fi mângăiat încât va prin numeroasele și sincerele expresiuni de compătimire,

ce le primesce din toate părțile. Și cum n'ar fi aceasta, când însuși Franca figurează în rëndul acelor state, cari n'au întârziat a face ca consolarea lor la boala prințului de coroană să resune în curtea împărătească din Berlin. Acesta n'a fost, dice „Neue Fr. Presse“ numai un act de complesanță internațională, ci un lucru corespunzător realității. Că Austriei îi s'a mulțămît însă într'un mod deosebit din partea împăratului Wilhelm, pentru consolarea arătată, aceasta corespunde legăturii celei tari, care atât în Germania cât și în Austria posedă în popor o simpatie neschimbată.

Comentariile la visita țarului încă nu s'au terminat, dându-se din ce în ce tot mai multe deslușiri cu privire la ea. Presa constată mai în urmă o formală preținie, ce s'ar fi încheiat între cele două state vecine și înrudite chiar, care preținie este urmarea atât de salutară a întrevederii dintre cei doi monarhi.

Ceeace îndreptătește presa a suține aceasta, este mai întâi de toate însuși actul visitei, primirea și tractarea deplin cordială a țarului în Berlin, ear ca un semn dintre cele mai învederate, ca un gagiu al preținiei, este ordinul „Vulturului negru“ pe care împăratul Wilhelm cu mâna proprie l'a oferit ambasadorului rusesc dlui Schuwalow, îndată după convorbirea țarului cu prințul Bismarck. „Vossische Zeitung“ identifică întru toate acest eveniment, cu altul ce de curând avu loc în Berlin, asemenea acestuia, cu oferirea „Vulturului negru“ actualului ministru president al Italiei, contelui Robilant, căruia i se ascrie în mare parte succesul la alianța germano-italiană.

Din toate acestea se vede apriat, că Germania și Rusia se vor posta cu totul în altă pozițiune una față de cealaltă, căutând cu tot dinadinsul la o împăciuire întru toate. Speranță la aceasta este cu atât mai mult, cu cât în urma visitei, producându-se lumină în ambele părți, s'a adevărit, că toate cele ce au ajuns la urechile țarului despre intențiunile Germaniei, și mai cu seamă cu privire la Bulgaria, n'au fost decât nise scornituri mișelescii, după cum dice „Kölnische Zeitung.“ Prințul de Bismarck a convins pe deplin pe țarul că documentele, cari descriu politica sa în cestiunea Bulgariei, sunt toate false.

În starea aceasta de lucruri nu mai încapă nici o îndoială, că țarul, va mai hesita a da mâna cu împăratul Wilhelm, anunțând aceasta Europei întregi, punând astfel capăt temerilor de cari cu toate asi-

gurările ce se făceau din toate părțile despre întemeierea și menținerea păcii, erau cuprinse statele europene.

Correspondențe patriculare

ale „Telegrafului Român.”

Sânțirea bisericii celei noue din Arpatac.

Pe timpul sântei liturgii, Escelenția Sa binevoii a sânti întru diacon pe un cleric ales de preot în Hunedoara, Georgiu Oprea. Apoi la finea s. liturgii ținu Escel. Sa un cuvânt pastoral foarte important. În acest cuvânt pastoral ținut cu rară erudițiune, după ce mulțămesc atot puternicului Dumnezeu, că l'a învrednicit a vedea cu ocaziunea visitei Sale canonice aceste localități și turma sa cuvântătoare de prin aceste părți, încredințată păstoririi sale, — culminează în alocuțiuni morale, ca pe baza credinței în Dumnezeu și a iubirii către deaproapele, de unde isvoresc adevărate virtuți și fericiri omenești, să fim crescini buni, adevărați, temători de Dumnezeu, să ascultăm de Maiestatea Sa prea bunul nostru monarch și rege, să-i servim tronului și dinastiei, cu fidelitatea înăscută românului, — să ascultăm de stăpânire și de legi, predicând concordia frățească între creștini, fie ei de ori-ce confesiune, de ori-ce religie; — că numai atunci iubita noastră patrie va fi deplin fericită. În special și îndreaptă cuvântul Archiepiscopesc către fii săi sufletesci, pe cari îi vede, că au venit în număr mare la s. biserică, să fie creștini buni și cu frica lui Dumnezeu, să iubească biserica, școala, legea strămoșească, că așa apoi Dumnezeu le va da dar și fericire vremelnică și vecinică, împlininduși toate dărorile, ce familia, biserica, școala, patria, națiunea le reclamă dela noi ca dela nescă cetățeni și fii adevărați ai ei. Apoi mulțămindu le pentru dragostea dovedită, după ce le împarte binecuvântarea arhierescă, le dete anafora. — După eșirea din s. biserică Escelenția Sa cu înalta suită, în mijlocul multimei imense binevoii a se duce să cerceteze școala, — vizitând pe copii și pe învățători în toate trei clasele, — punându-le școlărilor întrebări din felurite obiecte de învățământ și întreținându-se cu fie-care învățător cu viu interes despre mersul învățământului, numărul copiilor obligați a cerceta școala, despre disciplina internă a școlii etc. Petrecurăm apoi pe Escel. Sa până la quartir. Aici îndată se începură primirea deputațiilor în modul următor: 1. Proto-pretorele cu funcționarii preturei și cu diregătoria locală l'bineventă în numele comitatului și al comunei politice locale; 2. preoții evanghelici din loc cu corpul didactic și cu presbiterial lor; 3. comitetul nostru parochial în frunte cu preotul și împreună cu corpul didactic; 4. deputațiunea românilor brașoveni în frunte cu părintele Baiulescu, cu advocații: Lenger, Străvoiu, Pușcariu etc.; 5. preoțiimea tractuală în frunte cu bătrânul protopresbiter Ioan Petric; 6. în fine învățătorii tractuali români sub conducerea președintelui despărțământului reuniunii, Ioan Dima Petrașcu. — După prânz plecarăm în sunetul clopotelor dela ambele biserici română și luterană pe drumul Heghigului către Arpatac în mijlocul unei mulțimi imense între urări nescășite, însoțiți de un banderiu frumos, și de peste 50 de trăsuri. După ce trecurăm Oltul intrând în hotarul Heghigului — comitatul Haromsecului l'bineventă pe Escelenția Sa înalt prea sântitul arhieriscop și metropolit al nostru, protopresbiterul tractual Dimitrie Coltofean în frunte cu preoțiimea și popor numeros. Escelenția Sa mulțămind dă espresiune bucuriei ce simte, că poate mângăia în persoană și pe iubiții săi fii sufletesci din aceste părți îndepărtate ale arhierescii noastre. Plecarăm în sunetul clopotelor către Heghig, unde după ce sânti

priveghiere, ce era să se înceapă numai decăt, — cât și pe ziua următoare, și menită pentru tînșirea bisericii celei noaue, — merserăm la biserica cea veche. Acolo sosiți, se începă vecernia mare cu litiă și cu priveghere, pontificând Escelenția Sa, asistat de înalta sa suită; se cântară și se sêvêșiră toate frumos, cu mare pompă și pe rënd, după cum rënduesce tipicul bisericii noastre ortodoxe ecumenice la ast-fel de ocaziuni solemne.

Servitiul divin de seară precum și privegherea cu utrenie cu tot ținură dela oarele 6 până la oarele 9, când după împărțășirea arhierescii binecuvântări eșirăm din biserică. Afară ploua, ca și când și cerul ar vêrsa lacrimi de bucurie pentru fericirea acestui popor bun și silitor. Eară părintele Nistor întruni la o cină bogată și elegantă pe lângă Escelenția Sa și înalta suită și pe un număr frumos de onorațiori: preoți, învățători etc. Doamna casei merită laudă pentru atâta siliță dovedită cu această ocaziune. Ast-fel se termină această și a duminicii, carea ne lasă scumpe și dragi suveniri neperitoare!! (Va urma.)

Procesul

urmat între comuna gr. or. română și cea greacă din cetatea internă a Brașovului în privința bisericii gr. or. cu hramul St. Treime din acel loc.

Dare de seamă de N. Străvoiu, avocat.

Acest proces s'a continuat preste un secol, adecă de când s'a fundat biserica în anul 1786 până în acest an.

Dela anul 1786 până la anul 1881 procesul a decurs în cale administrativă și încă conform împregiurărilor date și referințelor politice cu rezultate schimbăcioase, luându-se concluse din partea diferitelor autorități administrative, când în favorul uneia când în favorul ceialte partide.

Printr'un Prainalt rescript al Maiestății Sale dt. 14 Februarie 1881 s'a fost creat un provisoriu, luându-se dispozițiune, că serviciul divin în biserica din cestiune să se țină alternativ românesce și grecesce, spesele pentru ambele servicii divine să se acopere din averea bisericii, eară biserica și averea ei să se administreze de o Comisiune de opt membri români și greci sub conducerea Comitelui suprem din Brașov.

Această Comisiune a și luat în administrare propriă averea bisericăscă.

Deciderea definitivă a procesului s'a rezervat pentru mai târziu.

Vedând grecii, că li s'a luat administrarea averei din mână au alergat să și caute un patron puternic și l'a și aflat în persoana avocatului și deputatului dietal Stefan Teleszky, de present secretar de stat în ministeriul de justiție.

Acest deputat de mare influință în partida guvernamentală, luând apărarea grecilor în mână, înainte de toate a esoperat Art. de lege XXV din 1881 prin care procesele între creștini gr. or. privitoare la proprietatea bisericii, a averei și școlilor aparținătoare bisericilor de contraversă să se decidă prin tribunalele, ce aveau să fie delegate din partea coroanei spre acest scop. Mai cuprinde acest articol de lege și aceea dispozițiune, că față de sentințele aduse de suprema instanță, remediul reînnoirii procesului se fie eschis, o dispozițiune foarte curioasă, dacă avem în vedere, că în asemenea procese să tractează de averi foarte însemnate, pe când procedura civilă admite chiar în cauză bagatele

drept privat, prin urmare nu se poate rezolva de către judecătorii civile, ci este cestiune de drept public bisericăsc, pe care nu este competentă a o rezolva altă autoritate decăt organele legale ale bisericii pe baza dreptului public bisericăsc, tocmai așa precum întrebarea, dacă cineva este sau nu este îndreptățit a fi membrul unei comune politice nu se rezolvă de autoritățile politice pe baza dreptului public de stat, eară nici odată prin foruri judecătorești pe baza dreptului privat.

În fine au remonstrat românii, că nu ei, cari sunt mulțămiiți cu starea de lucruri creată prin Preainaltul rescript din 14 Februarie 1881, aveau să fie avisați a începe procesul, ci cea partidă, care nu este mulțămită cu acea stare de lucruri, adecă grecii. Am cerut apărarea Ven. Consistor.

Dar toate aceste remonstrări au rămas fără succes. Românii în contra voinței lor au fost siliți să înceapă procesul, dacă nu voiau, ca administrarea bisericii și a averii bisericii să cadă earăși în esclusiva posesiune a grecilor.

Care a fost rezultatul acestui proces să știe din diare, românii au fost respinși cu petitul incusei lor dela prima până la ultima instanță.

Pentru ca Onoratul public român să nu creadă că românii din cetatea internă a Brașovului ar fi pretins vre un drept, ce nu le ar compete și astfel în mod ușor ar fi început un proces fără basă de drept, este de necesitate a se da publicității starea lucrului în liniamentele sale principale și încă cu atât mai mult, fiindcă procesul din cestiune cuprinde multe date istorice, cari ilustrează în mod considerabil referințele de drept bisericăsc și naționale ale românilor în decursul unui secol.

Să va vedea din aceasta dare de seamă, că între referințele de drept ale românilor gr. or. ce au existat la finea secolului al XVIII. și între acelea, ce există către finea secolului present nu este mare diferență.

Pentru ca cineva să poată judecă încât românii din Brașov în procesul lor contra grecilor au fost sau nu a fost în drept, este de necesitate a se ști, ce au pretins ei în acel proces? și cu ce și au motivat pretensiunile lor?

Am observat mai sus, că românii în acel proces nu au pretins alta decăt, ca pe baza legilor bisericăsc și a actelor fundamentale să fie și ei alături cu grecii recunoscuți de membrii egali îndreptății ai comunei bisericăsc gr. or. dela Sta Treime din cetatea internă a Brașovului, în consecință cu aceasta, ca se aibă și ei atât în privința administrațiunii bisericii și a averii bisericăsc, cât și în serviciul divin drepturi egale cu grecii aparținătoare acelei comune bisericăsc.

Cum și-au motivat ei aceste pretensiunii, va vedea din cele următoare.

Pentru ca publicul cel mare să poată înțelege pe deplin aceasta dare de seamă, este de necesitate a se premita următoarele observațiuni istorice.

Este cunoscut lucru, că prin năvălirea turcilor în Europa în secolul 15-lea și anume prin curcirea imperiului bizantin din partea turcilor, multe de creștini de deosebită naționalitate s'au fugiat din părțile ocupate de turci aședându-se deosebite țeri europene. De sine se înțelege, fiind Ungaria și Transilvania țerile cele mai aproape, mulți creștini fugiți din Turcia se așe-

